

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

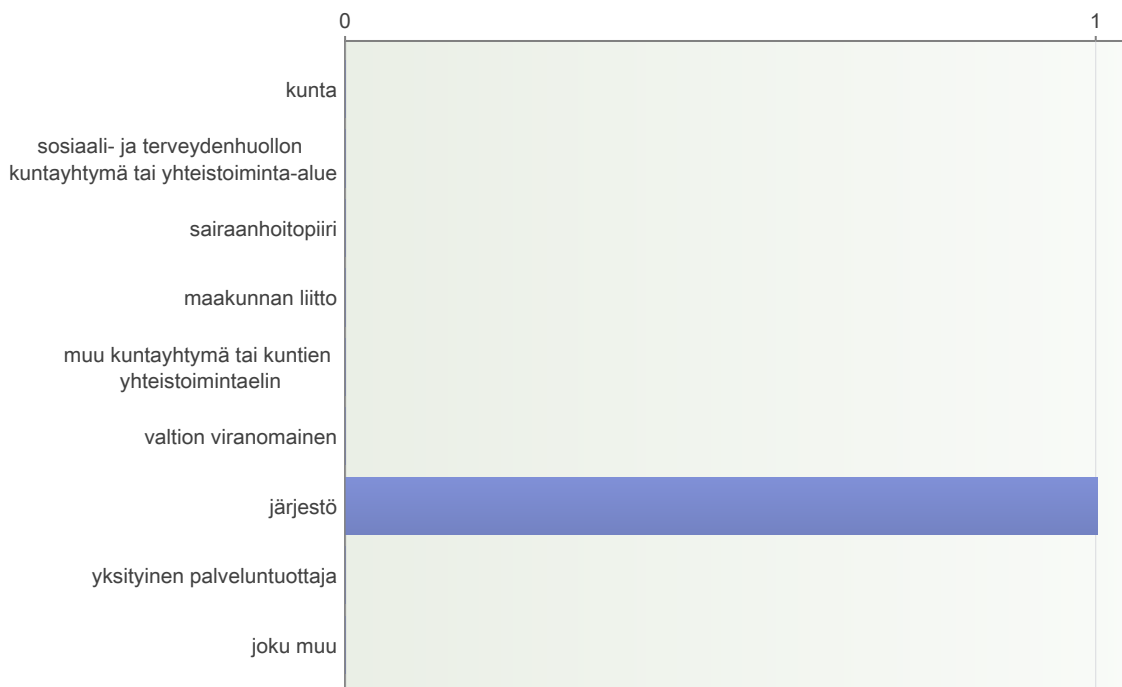
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Harjulan Setlementti ry	Ari Tuupainen	ari.tuupainen@harjulan.fi; 0447725115		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

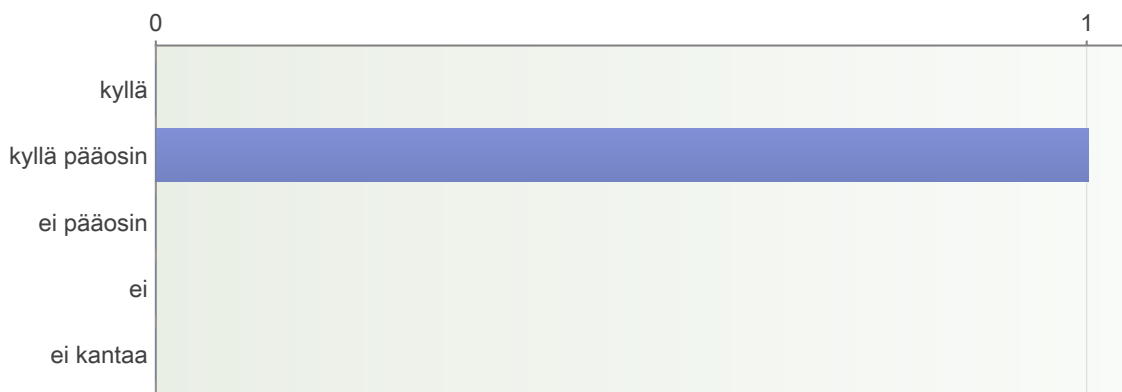

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

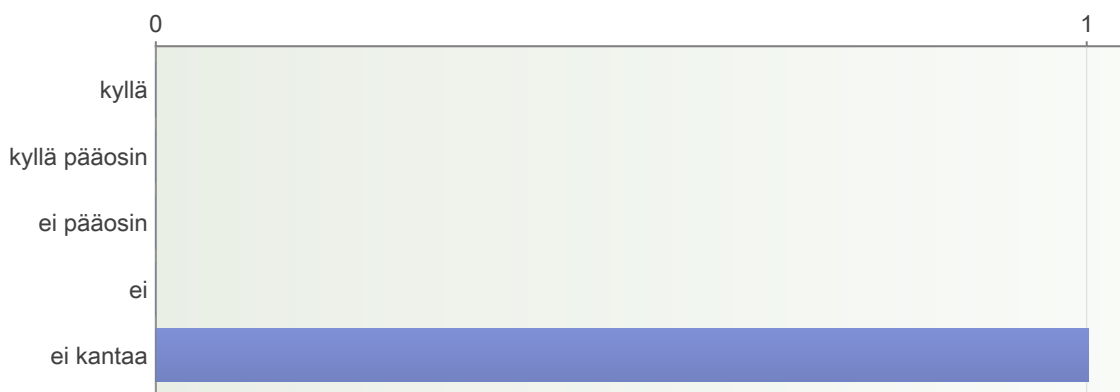

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

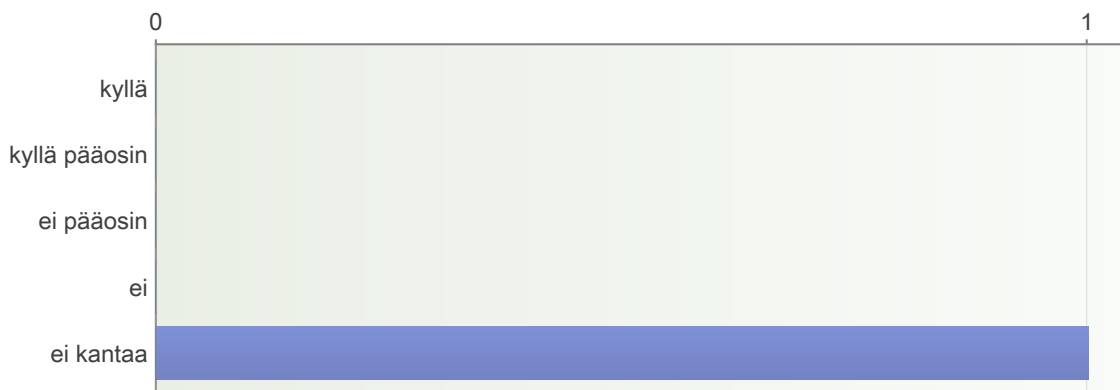

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

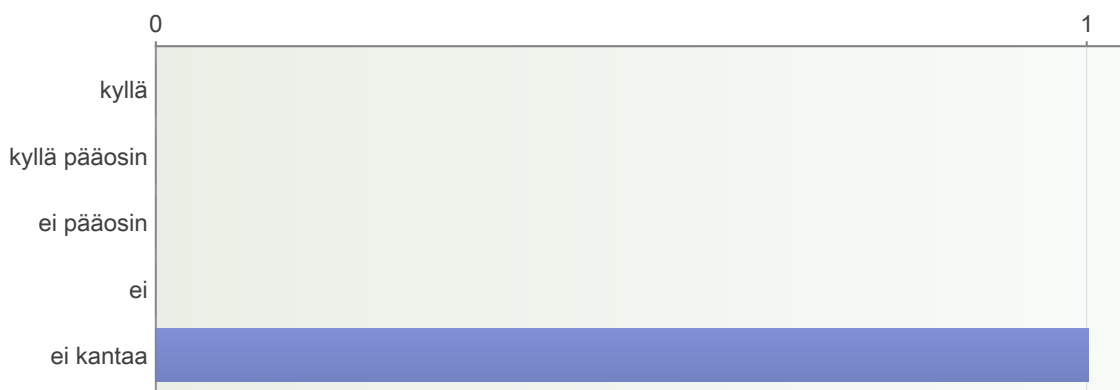

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

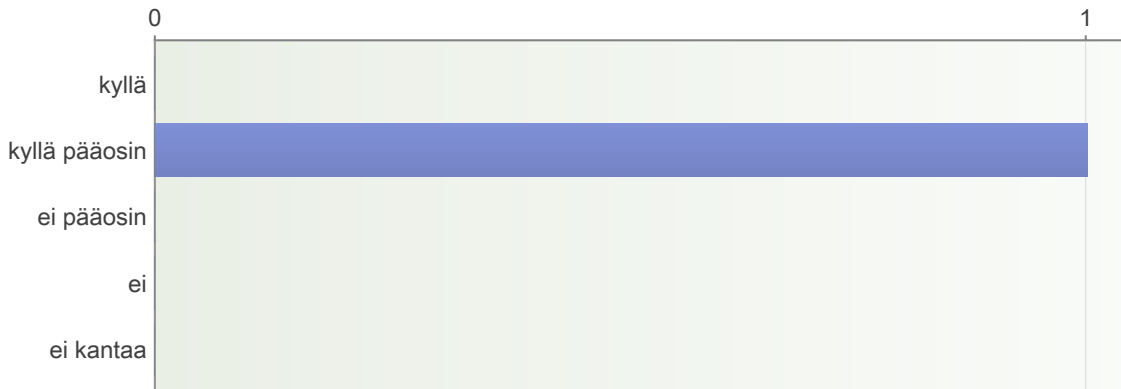

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

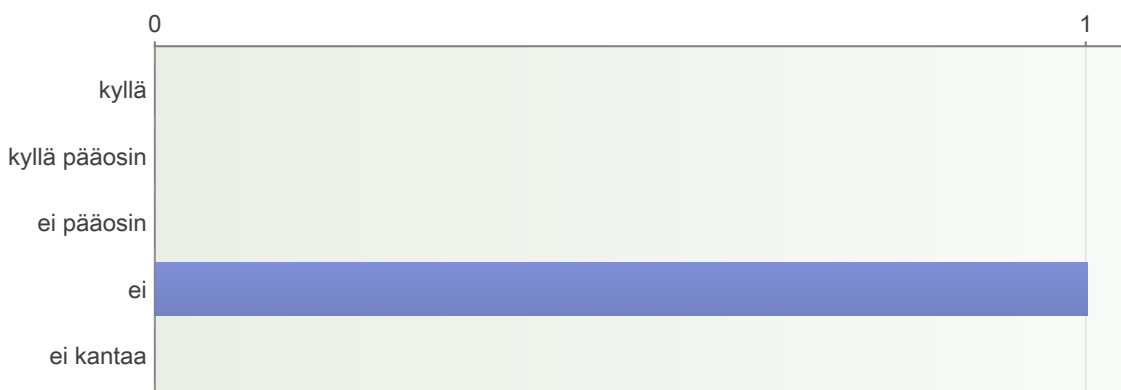

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

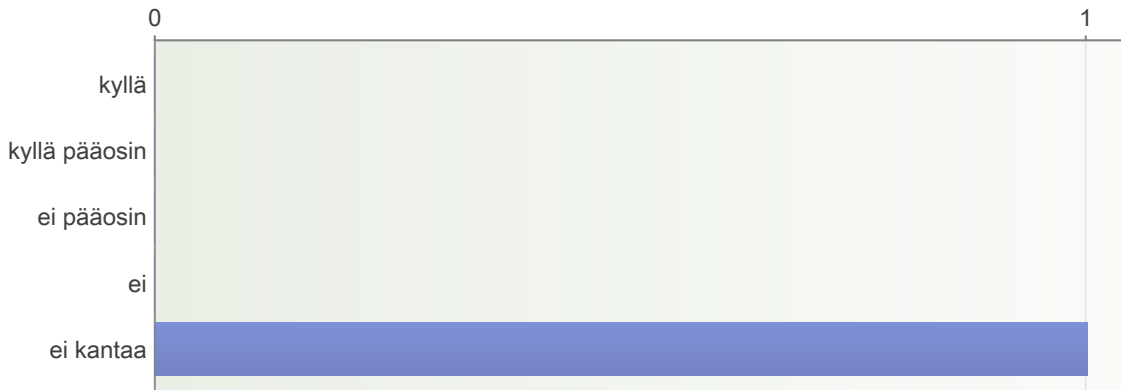

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

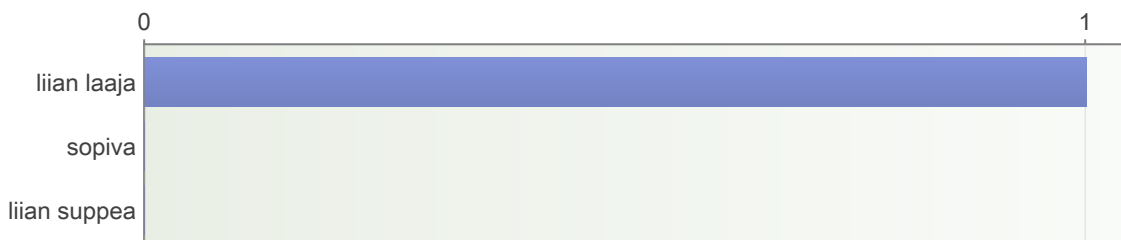

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

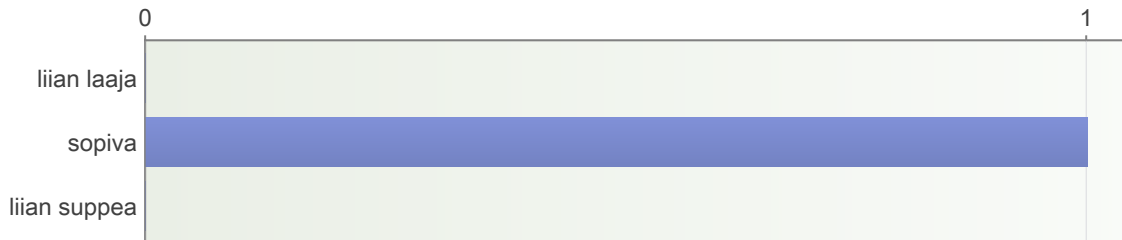

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

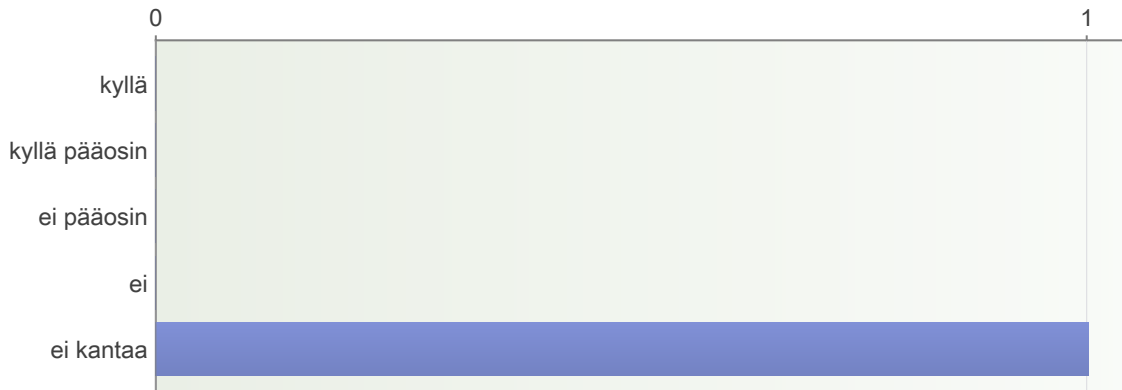

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

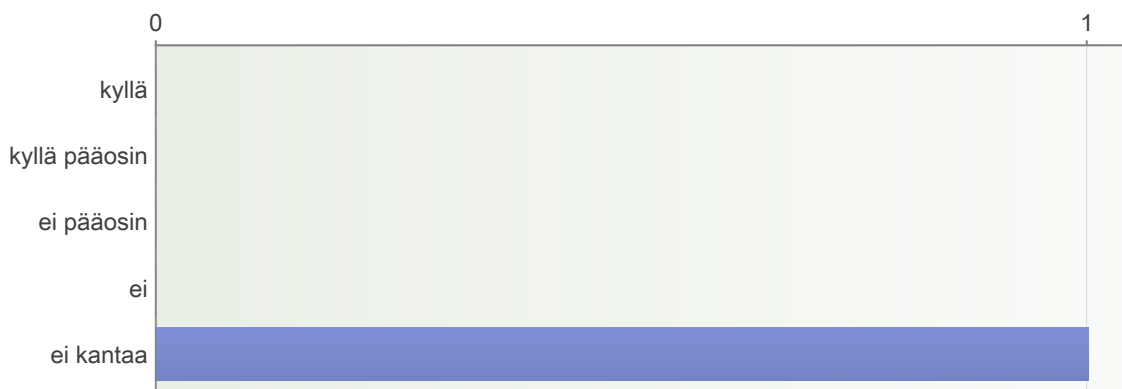

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

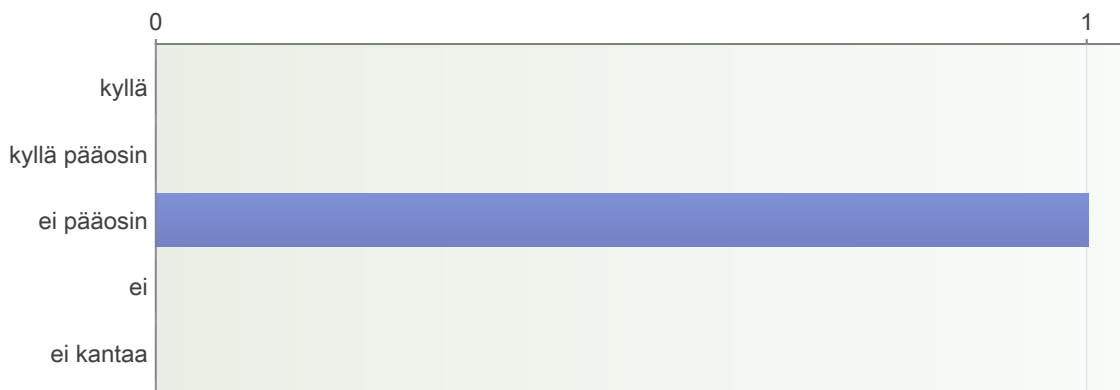

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

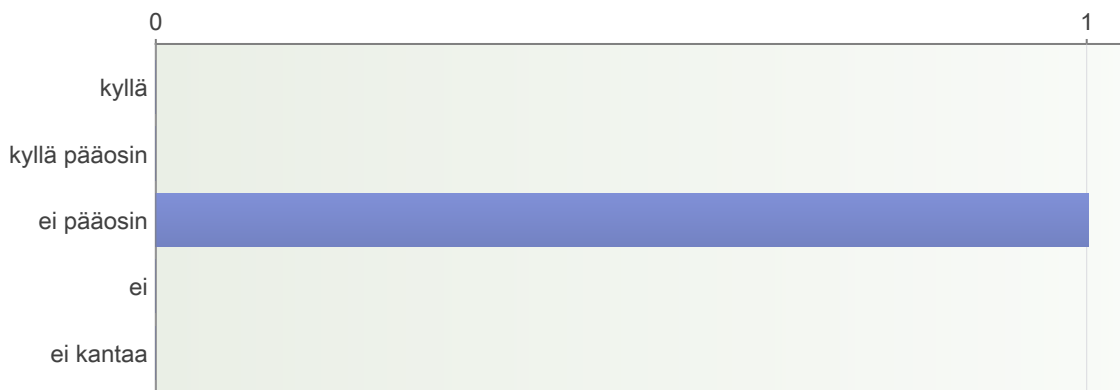

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

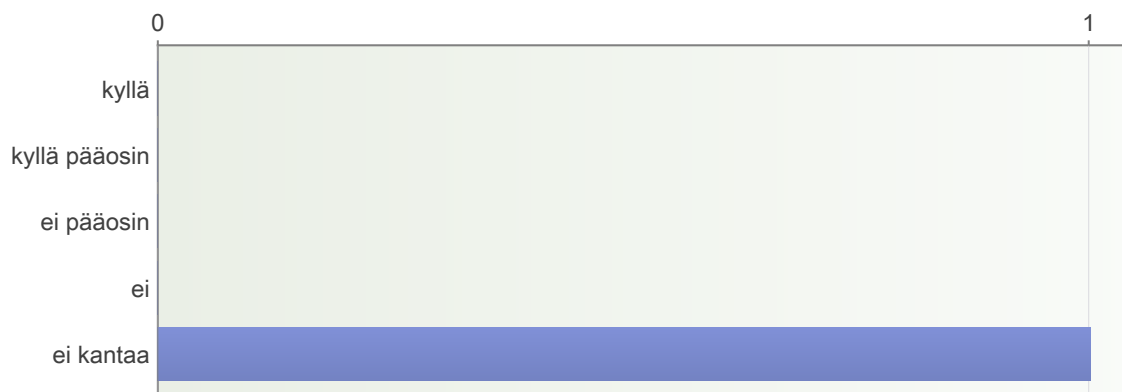

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

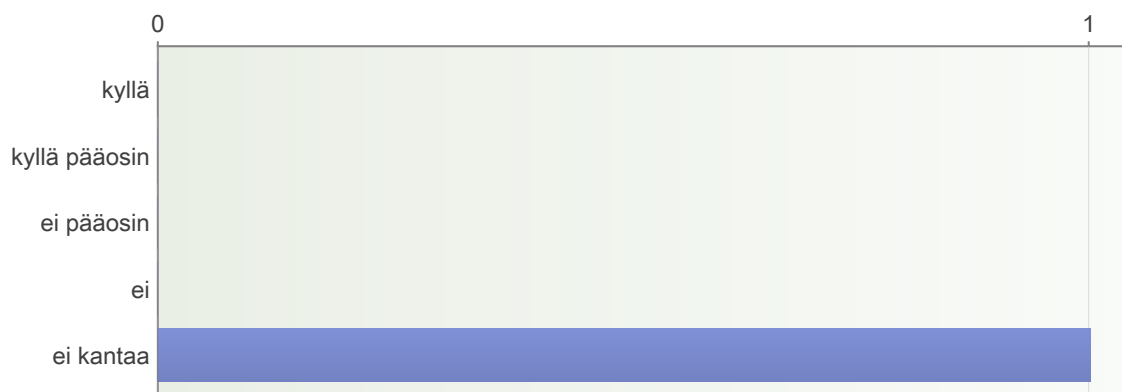

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

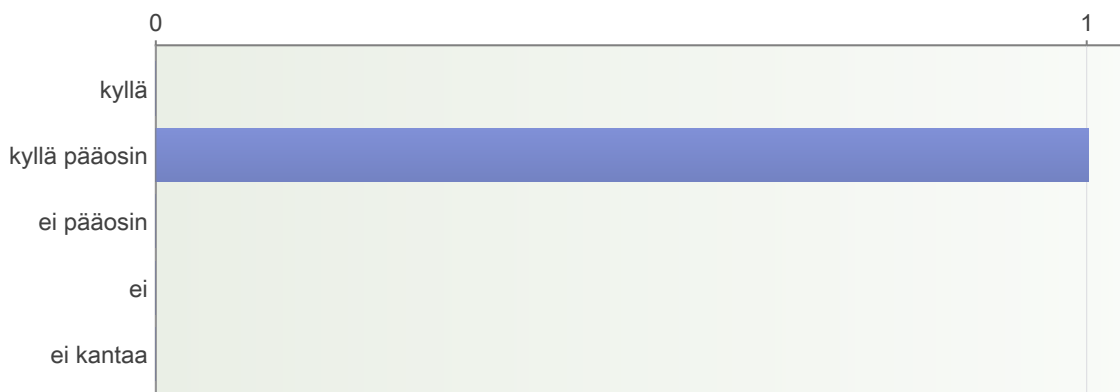

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

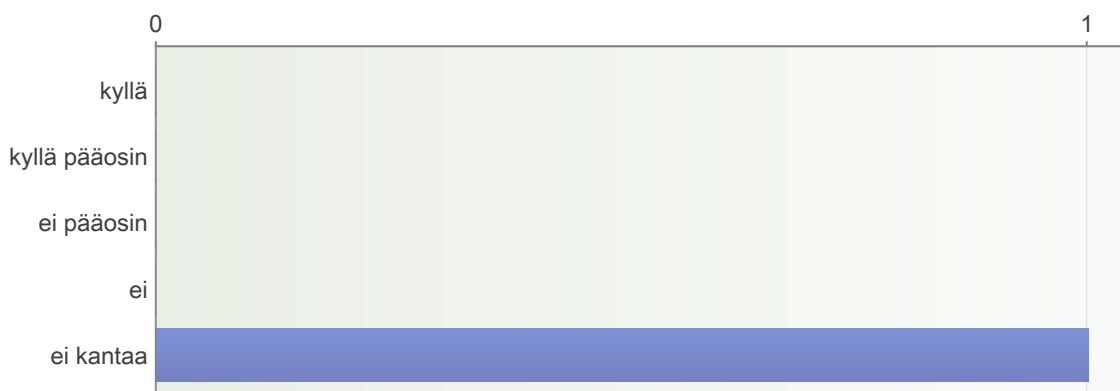

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

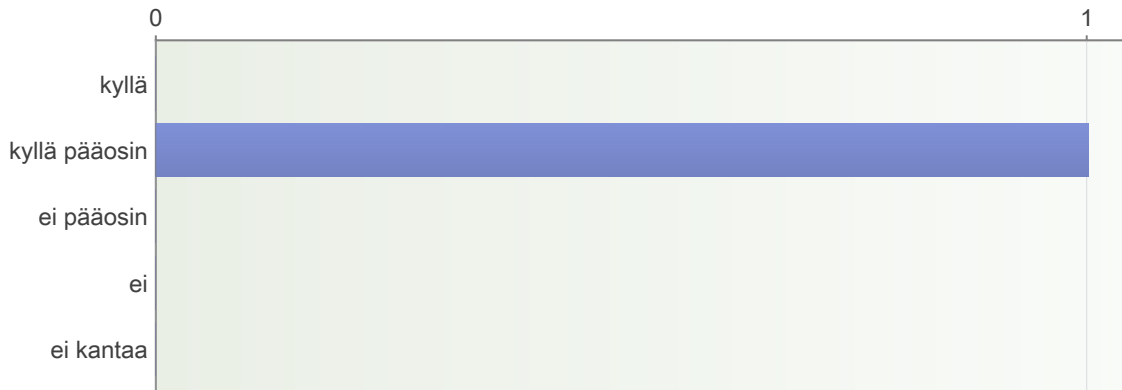

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

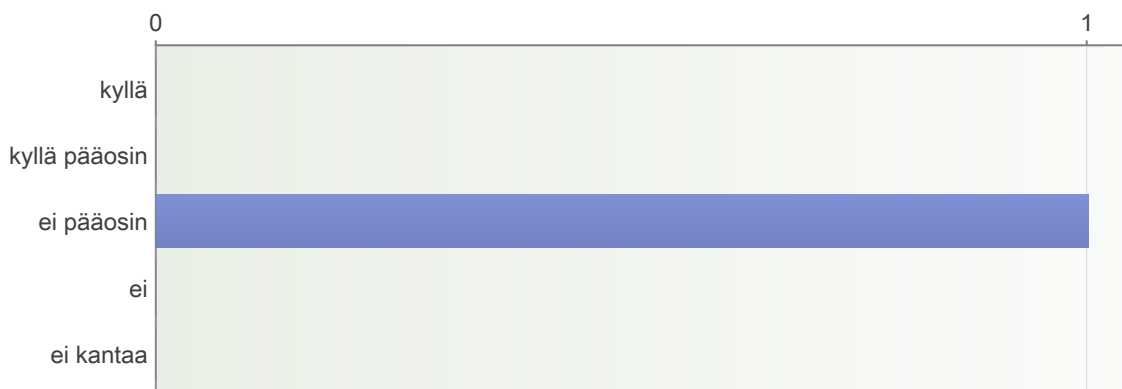

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

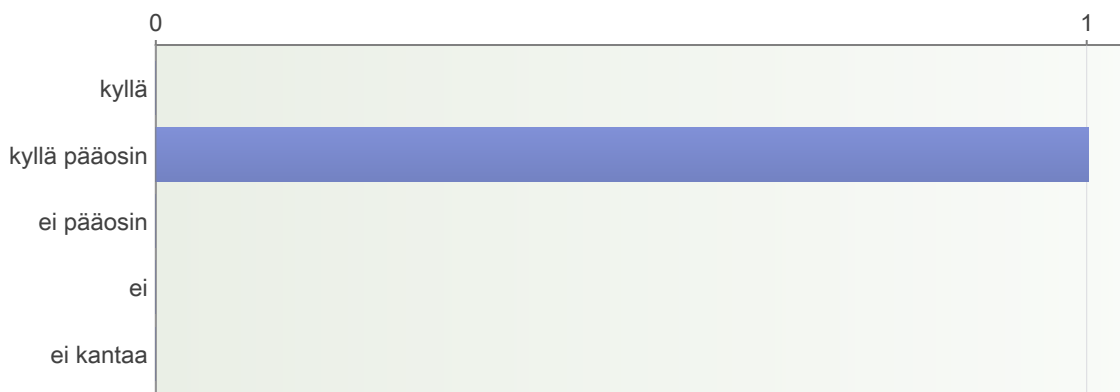

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

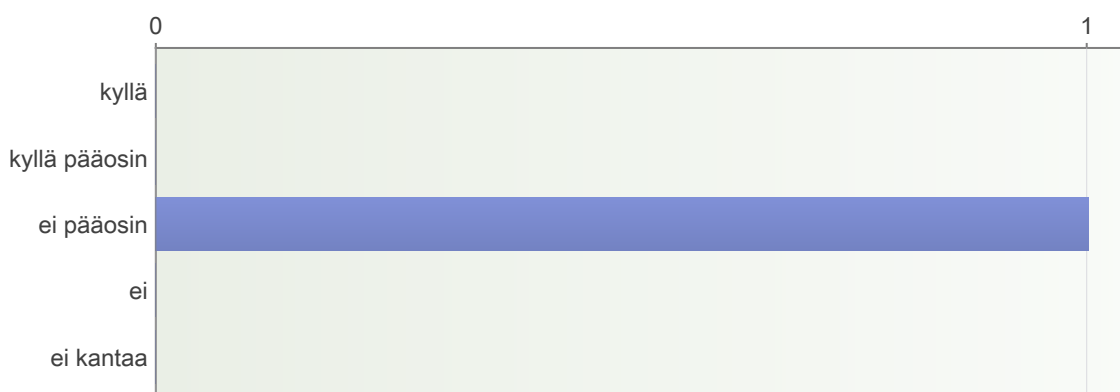

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

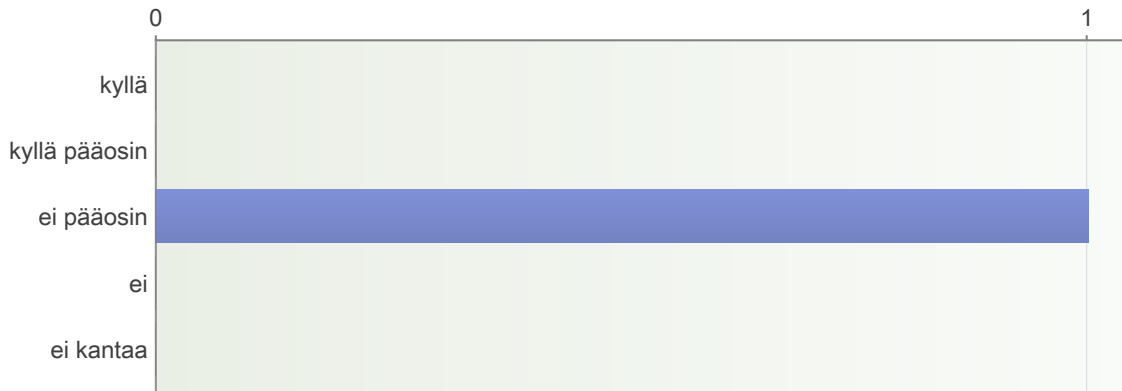

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

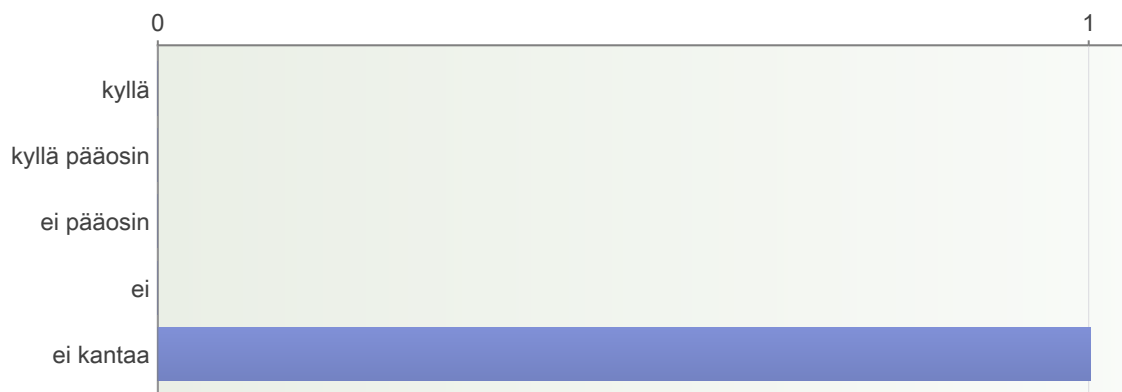

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

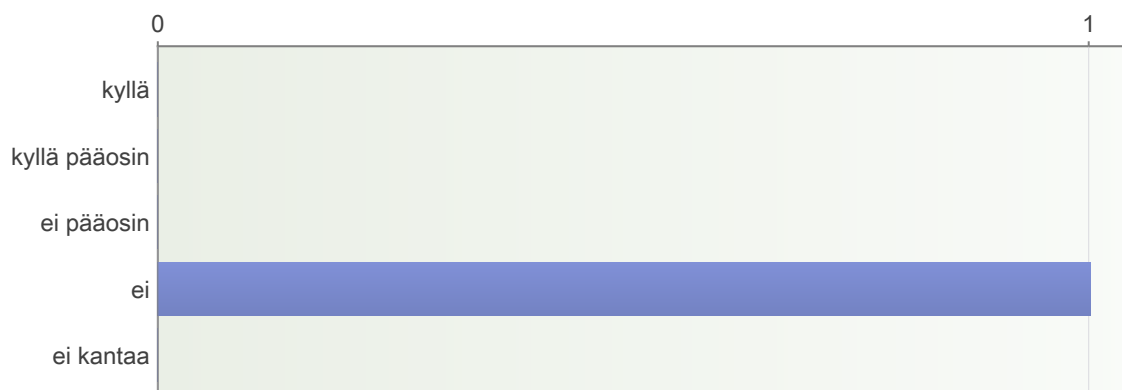

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

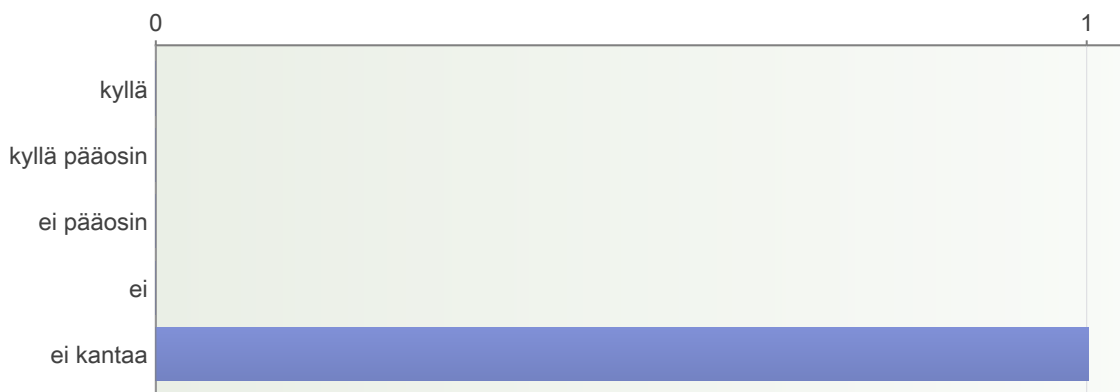

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakaseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

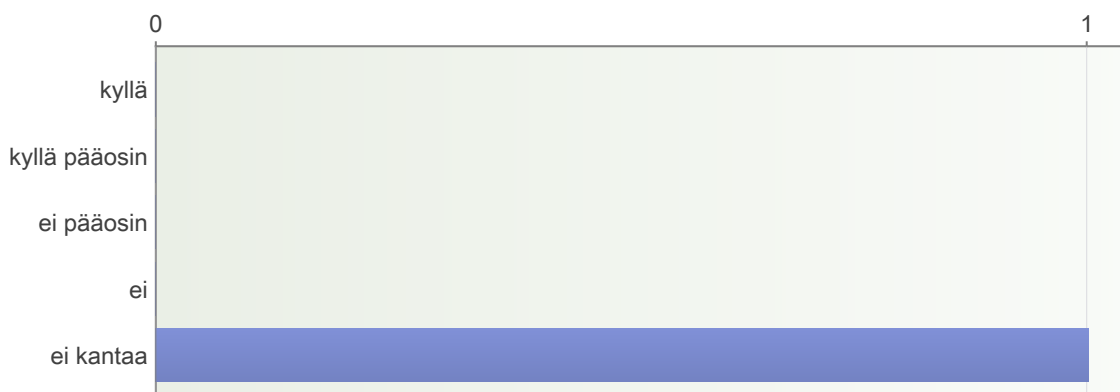

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

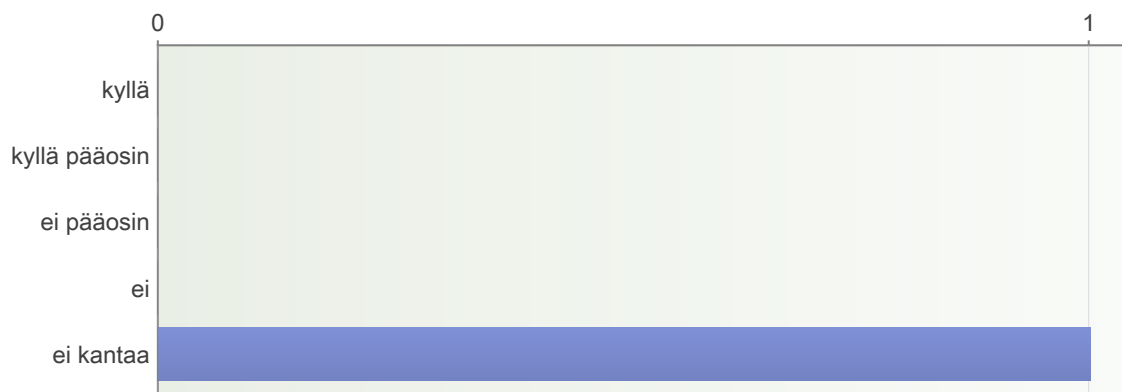

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

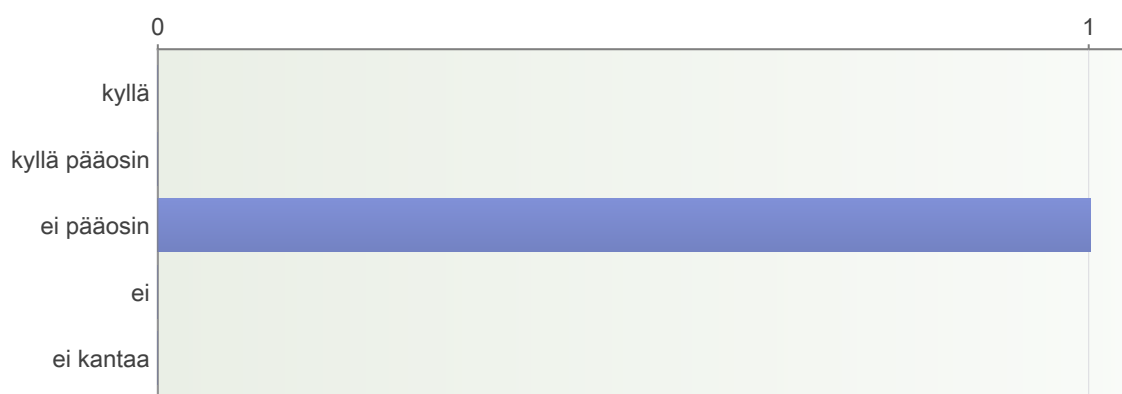

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

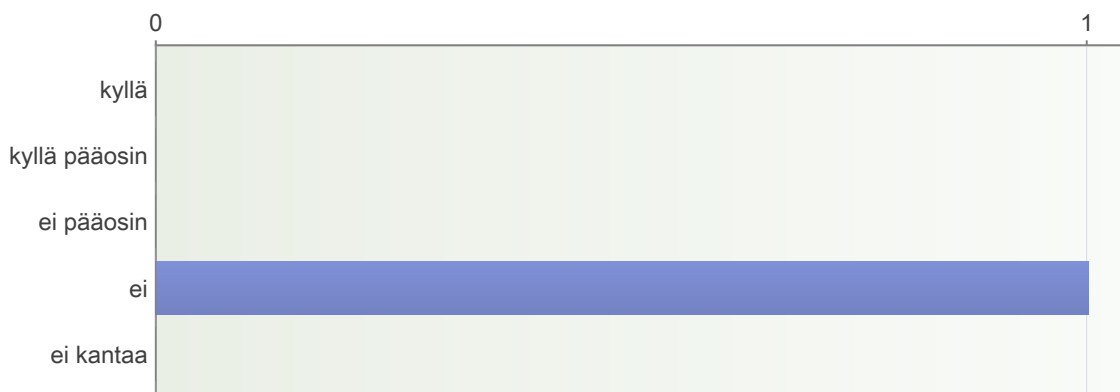

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

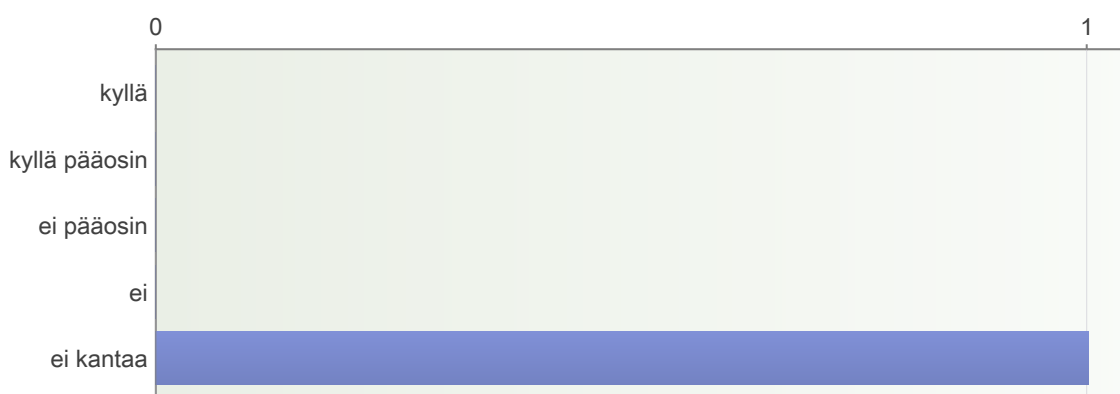

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lausuntoyhteenvedo koskien hallituksen esitystä laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (Lakiluonnos 19.10.2017)

Harjulan Settlementti ry (myöhemmin yhdistys) antaa seuraavan lausuntoyhteenvedon koskien hallituksen esitystä laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa:

Yhdistys pitää lain keskeistä tarkoitusta, edistää asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, erittäin tärkeänä ja kannattaa sen nostamista palvelujen kehittämisen keskiöön tulevina vuosina. Palvelujen saatavuuden, laadun ja kustannusvaikuttavuuden yhtäaikainen parantaminen ja vahvistaminen asiakkaan valinnanvapauden lisäämisen kanssa herättää kuitenkin epäilyn siitä, ovatko lain tavoitteet saavutettavissa samanaikaisesti ja millä aikajänteellä. Asiakkaiden valinnanvapauden ja palvelujen saatavuuden lisääminen saattavat asettaa merkittäviä haasteita sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin ja siksi lain tavoitteet näiltä osin vaikuttavat ylioptimistisilta ja jopa ristiriitaisilta.

Lain mukaan asiakkaalla on oikeus valita palvelun tuottaja, toimipiste ja ammattihenkilö, joka antaa palvelua. Valinta tapahtuu valitsemalla itse sosiaali- ja terveyskeskus, maakunnan liikelaitoksen toimipiste sekä asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla palvelun tuottaja. Lisäksi asiakkaan on mahdollista vaikuttaa viimeksi mainitulla hankittavan palvelun sisältöön.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan lakiesityksessä on huomioitu aiempaa paremmin mm. asiakkaiden tarvitsema ohjaus, neuvonta ja tuki valinnanvapauden toteutumisessa. Yhdistys haluaa kuitenkin korostaa, että erityyppisten palveluntuottajien yhdenvertainen kohtelu silloin, kun asiakkaita ohjataan palvelujen käytössä ja heille jaetaan tietoa eri vaihtoehtoista, on varmistettava maakuntien toimesta, eikä tätä ohjausvastuuta tule antaa sote-keskuksia ylläpitäville yrityksille, sillä se vääristää kilpailua ja asettaa muut yksityiset palvelujen tuottajat heikompaan markkina-asemaan.

Vastaavasti mahdollisuus asiakassuunnitelman laadintaan ja tätä kautta mahdollisuus suosia sote-keskuksen ulkopuolisten palvelujen osalta omia palveluja, asettaa yksityiset toimijat eriarvoiseen asemaan. Siksi asiakassuunnitelman laadintavastuu tulisi olla maakunnalla.

Nyt toteutettavat valinnanvapauden pilotit tuottavat tärkeää tietoa järjestelmän edelleen kehittämiseksi ja onkin tärkeää huolehtia siitä, että kokeiluissa syntyvä tieto hyödynnetään aktiivisesti maakuntien sote-kehittämistyössä.

Yhdistys haluaa edelleen nostaa esiin pienten ja keskisuurten palveluntuottajien toimintaedellytyksiin vaikuttavat lain kohdat ja samalla esittää erityisen huolensa näiden palveluntuottajien osalta suhteessa suuryrityksiin. Nyt esitetty lakiluonnos ei näytä tuovan tältä osin parempaa tilannetta, vaan päinvastoin heikentävän merkittävästi niiden palveluntuottajien, jotka eivät pysty järjestämään sote-keskustasoisia palveluja, kilpailumahdollisuuksia.

Asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen, palvelujärjestelmäkokonaisuuden ja palveluketjujen keskiössä on sosiaali- ja terveyskeskus. Näiden keskusten tuottamat palvelukokonaisuudet on määritelty laissa niin laajoiksi, että käytännössä pienten ja keskisuurten toimijoiden ei ole mahdollista tuottaa tällaista palveluvalikoimaa eikä kantaa perustamisesta syntyvää taloudellista riskiä. Tämän seurauksena sote-keskuksia tulevat käytännössä perustamaan muutamat suuryritykset. Ongelma on tunnistettu useissa viimeaikaisissa asiantuntijapuheenvuoroissa mm. Aalto yliopiston tutkijoiden raportissa, jossa todetaan olevan toiveajattelua, että pieniä toimijoita olisi markkinoilla, joilla vallitsee oligopoli (Aalto yliopiston taloustieteen työryhmä 2016). Kehityksen suunta, jossa pienet yritykset häviävät markkinoilta, on ollut nähtävissä viime vuosina ja tähän

liittyvä yrityskauppojen volyyymi on edelleen lisääntynyt vieden markkinaa selvästi harvojen toimijoiden suuntaan.

Sote-keskusten ”omistajuus” tuo suurille palveluntuottajille ratkaisevan etulyöntiaseman hallita sote-palvelujen kokonaisuutta ja asiakasohjausta muihin saman palveluntuottajan palveluihin. Velvoite ohjata ja neuvoa asiakkaita vahvistaa entisestään tätä mahdollisuutta. Sote-keskusten palvelutarjonta ja rajapinnat sen ulkopuolella oleviin palveluihin antavat merkittävän markkinointi- ja suosittelukilpailuedun suurille yrityksille. Näin ollen laki mahdollistaa mm. merkittävän vaikuttamisen siihen, kenen palveluntuottajan palveluihin, esim. kuntoutus- ja fysioterapiapalvelut, ikäihminen tai muu asiakas hakeutuu, riippumatta siitä, kuka tosiasiallisesti tekee palveluja koskevan viranomaispäätöksen. Omien palvelujen markkinointi ja suosittelu on mahdollista sote-keskusten vastaanotto toiminnan välityksellä ja vaarana on, että se tulee johtamaan pienten ja keskisuurten palveluntuottajien, joilla ei ole omia sote-keskuksia, asiakaskatoon ja palvelutoiminnan kuihtumiseen.

Yhdistys toteaa edelleen, että maakunnan mahdollisuus asettaa sote-keskuspalveluntuottajalle ehtoja liittyen voimavaroihin ja palvelun laatuun voi johtaa suurien toimijoiden suosimiseen ja toisaalta muodostua pienille toimijoille mahdottomaksi.

Laki velvoittaa maakuntia tarjoamaan asiakkaille asiakasseteliä tiettyjen palvelujen osalta. Palvelusetelien käytön pitkäjänteisen toiminnan suunnittelun ja kehittämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että maakunnat velvoitetaan alueellaan strategiseen suunnitteluun, joka on läpinäkyvää, vuorovaikutteista eri palvelujen tuottajien kanssa ja riittävän konkreettisia linjauksia sisältävää. Tämänhetkessä toiminnassa ongelmana yksityisen palveluntuottajan kannalta ovat julkisen puolen ennakoimattomat ja äkilliset muutokset palvelujen järjestämisen osalta, jotka vaikeuttavat yhteisten tavoitteiden hahmottamista ja alueen tuloksellista toimintaa sote-palveluissa.

Lain mukaan asiakassetelin arvo tulee määrittää siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus valita, sillä palveluntuottaja ja edelleen määrittelyssä on huomioitava kustannukset, jotka aiheutuisivat maakunnan liikelaitokselle vastaavan palvelun tuottamisesta. Yhdistys pitää ensiarvoisen tärkeänä sitä, että asiakassetelin arvon määrittämisessä myös palvelun laatu ja vaikuttavuus tulevat huomioituksi ja että maakunnan kustannukset vastaavan palvelun tuottamisesta saadaan läpinäkyviksi, julkisiksi ja vertailukelpoisiksi yksityisen tuottamiin palveluihin ja niiden kustannuksiin.

Lopuksi yhdistys toteaa, että nyt esitetty laki antaa perustan sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen valinnanvapauden toteuttamiseen ja kehittämiseen, mutta samalla sen myötä tapahtuva palvelurakenteen muutos ja markkinoistuminen nykyistä selvästi rajummin uhkaa pienten ja keskisuurten toimijoiden toimintaedellytyksiä. Lain soveltamisessa maakuntien toimesta onkin kiinnitettävä erityistä huomiota em. seikkoihin ja siihen kuinka tuottajamarkkinoita todellisuudessa ohjataan, jotta voidaan turvata aito valinnanvapaus eri asiakasryhmille ja myös pienten ja keskisuurten palvelun tuottajien yhdenvertaiset mahdollisuudet tarjota valinnanvapauden piirissä olevia palveluja asiakkaille ja toimia sote-markkinoilla. Yhdistyksen näkemyksen mukaan tämä edellyttää lain toimeenpanon ja sen vaikutusten aktiivista seurantaan valtion taholta.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.